

Religion in Geschichte und Gegenwart: Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft. Vierte, völlig neu bearb. Aufl., herausgeg. von H.D. Betz, D.S. Browning, B. Janowski, E. Jüngel. Band 1: A–B. liv + 968 sid. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 1998.

Det klassiska religionsvetenskapliga och teologiska uppslagsverket *Religion in Geschichte und Gegenwart* har nu utkommit med första volymen av den fjärde fullständigt omarbetade upplagan. Första upplagan kom ut mellan 1909 och 1913, andra upplagan mellan 1927 och 1932 och tredje upplagan mellan 1957 och 1965. Den fjärde upplagan beräknas föreligga med alla sina åtta volymer plus registerband runt mitten av 2000-talets första decennium.

Det har alltså gått drygt trettio år sedan sista volymen i den tredje upplagan kom ut, och det har naturligtvis hänt en hel del inom området under tiden som gått. Den tredje upplagan präglades av den kyrkliga och teologiska nyorienteringen efter andra världskriget och var starkt bunden till sin tyskspråkiga ursprungskontext. I den nya upplagan har man medvetet försökt orientera uppslagsverket mot ett mer internationellt informerat perspektiv, även om man säger sig vilja behålla sin evangeliska utgångspunkt. Man har således i första bandet större artiklar om Afrika, Amerika, Asien och Australien såväl som om teologi och religion i dessa kontinenter plus enskilda artiklar om olika länder i dessa kontinenter. Även om fokus är eurocentriskt verkar RGG ge en god utblick över teologi och religion i andra världsdelar.

Den fjärde upplagan av RGG slår det mesta om man gör en kvantitativ jämförelse. Den kan exempelvis jämföras med nyligen utgivna och utmärkta *Dictionnaire critique de théologie* (sous la direction de Jean-Yves Lacoste, Paris: P.U.F., 1998) som är ett mer strängt teologiskt uppslagsverk. *Dictionnaire critique* är ett enbandsverk med drygt 500 artiklar som det klarar av på runt 1298 sidor (inklusive register och dylikt). De parallella artiklarna är jämförbara i längd, struktur och innehåll, men RGG hinner naturligtvis med så mycket ytterligare på sina 968 sidor för enbart bokstäverna A och B (exklusive register och dylikt). Över 1000 författare från 41 länder har skrivit i den första volymen.

Utrymmet gör att det finns plats för uppslagsord som man kanske inte väntar sig i ett teologiskt och religionsvetenskapligt uppslagsverk. Exempel på sådana uppslagsord är en artikel om den finske arkitekten Alvar Aalto, en om den franske författaren Antonin Artaud, en om den amerikanske kompositören och dirigenten Leonard Bernstein och en om den spanske filmregissören Luis Buñuel. Att dessa finns med visar på den bredd som finns i RGG.

Bredden visas också av uppslagsord med mer pastoral relevans. Ett exempel är uppslagsordet «Alkoholgenuß/Alkoholverbot» som redogör för alkoholens historia och dess plats i det moderna samhällslivet och kyrkolivet. Ett annat är uppslagsordet om audiovisuella medier i gudstjänst och utbildning. Det postmodernt klingande ordet «alteritet» presenteras under «Andere/Andersheit» och ett i västvärlden brännande politiskt problem redovisas under «Arbeitslosigkeit».

Även av svenska teologer och kyrkligt betydelsefulla personer i Sverige finns en handfull. De jag hittat i denna första volym är Tor Andrae, Ansgar, Gustaf Aulén, Oscar Bernadotte, Birgitta, Elsa Brandström och Yngve Brilioth. Däremot finns varken Einar Billing eller Manfred Björkquist med. Det gör de i *Theologische Realenzyklopädie*, möjligen som en konsekvens av att Gustaf Wingren där både står som redaktör för volymen och som artikelförfattare. Men det finns inte mycket att invända mot RGG i det här fallet. TRE är ännu större, och dessutom kan förmodligen inte Billing eller Björkquist räknas till de internationellt mest betydelsefulla svenska teologerna.

Alla de viktiga platser, personer, företeelser och begrepp som man väntar sig finns med. Ett nedslag på ett mer centralt teologiskt uppslagsord som «Analogie» visar en uppdelning i olika perspektiv: filosofiskt, fundamentalteologiskt och religionsfilosofiskt. Paul Weingartner skriver om det filosofiska perspektivet och Bruce D. Marshall om de båda andra. Artikeln analyserar begreppets indelningar, dess tolkningshistoriska utveckling och viktiga personer och problem. Från Aristoteles över Thomas av Aquino och hans olika uttolkare leds vi in i den moderna teologiska debatten som initierats av Erich Przywara och Karl Barth och vidareutvecklats av Hans Urs von Balthasar, Wolfhart Pannenberg och Eberhard Jüngel och vidare till nutida Thomas-tolkningar av Ralph McInerny och David Burrell. På fem och en halv spalt får vi en nätt introduktion och även två stycken relativt utförliga litteraturlistor med litteratur främst på tyska och engelska. Såvitt jag kan bedöma är det en både relevant och korrekt introduktion till begreppet. Ett annat centralt uppslagsord som «Bibel» ger oss 39 spalter och över tio olika författare — och därutöver finns utförliga artiklar om bibelkritik, bibelteologi, bibelvetenskap, bibelöversättningar etc.

Det verkar finnas mycket om det mesta inom teologi och religionsvetenskap i den nya upplagan av RGG. Dess läsvänlighet är dessutom föredömlig tack vare dess spaciösa layout och kvalitén på dess papper. Fjärde upplagan av RGG har förmodligen potential att bli samma klassiker som dess tre äldre syskon.

Ola Sigurdson